

Friedrich Engels

Karl Marks'ın Mezarı Başında Yapılan Konuşma

Highgate Mezarlığı, Londra
17 Mart 1883

14 Mart günü, öğleden sonra üçe çeyrek kala, yaşayan düşünürlerin en büyüğü artık düşünmez oldu. Ancak iki dakika yalnız bıraktıktan sonra, odaya girince, onu koltuğunda rahat rahat, ama sonsuzluğa dek, uyumuş bulduk.

Avrupa ve Amerika militan proletaryasının bu adamda yitirmiş bulunduğu şey, tarihsel bilimin bu adamda yitirmiş bulunduğu şey, ölçülemez. Bu devin ölümü ile bırakılan boşluk, kendini duyumsatmakta gecikmeyecek.

Nasıl ki Darwin organik doğanın gelişme yasasını bulduysa, Marx da insan tarihinin gelişme yasasını, yani insanların, siyaset, bilim, sanat, din, vb. ile uğraşabilmelerinden önce, ilkin yemeleri, içmeleri, barınmaları ve giyinmeleri gerektiği; bunun sonucu, maddi ilksel yaşama araçlarının üretimi ve, böylece, bir halk ya da bir dönemin her iktisadi gelişme derecesinin, devlet kurumlarının, hukuksal görüşlerin, sanatın ve hatta sözkonusu insanların dinsel fikirlerinin üzerinde gelişmiş buldukları temeli oluşturdukları ve, buna göre, bütün bunların şimdiye değin yapıldığı gibi değil, ama tersine, bu temele dayanarak açıklamak gerektiği yolundaki, daha önce ideolojik bir saçmalıklar yığını altında üstü örtülmüş bulunan o temel olguyu buldu.

Ama hepsi bu değil. Marx günümüz kapitalist üretim tarzı ile onun sonucu olan burjuva toplumun özel hareket yasasını da buldu. Artı-değerin bulunması, sonunda, bu konuyu aydınlattı; oysa, burjuva iktisatçıların olduğu kadar sosyalist eleştiricilerin de daha önceki bütün araştırmaları, karanlıklar içinde yitip gitmişlerdi.

Bu türlü iki bulgu koca bir yaşam için yeterdi. Kendisine böyle bir tek buluş yapma nasip olana ne mutlu! Ama Marx araştırmada bulunduğu her alanda (bu alanların sayısı çoktur ve bir teki bile yüzeysel irdelemelerin konusu olmamıştır), hatte matematik alanında bile, özgün buluşlar yaptı.

Bilim adamı olarak, buydu. Ama onun etkinliğinde asıl önemli olan, hiç de bu değildi. Marx için bilim, tarihi etkinliğe geçiren bir güç, devrimci bir güçtü. Pratik uygulamasının düşünülmesi belki de olanaksız olan herhangi bir teorik bilimdeki bir bulgudan duyabileceği sevinç ne denli katıksız olursa olsun, sanayi için, ya da genel olarak tarihsel gelişme için doğrudan doğruya devrimci bir önem taşıyan bir bulgu sözkonusu olduğu zaman duyduğu sevinç bambaşkaydı. Böylece Marx, elektrik alanındaki bulguların gelişmesini ve, daha şu son günlerde, Marcel Deprez'in çalışmalarını çok dikkatli bir biçimde izliyordu.

Çünkü Marx, her şeyden önce bir devrimciydi. Kapitalist toplum ile onun yaratmış bulunduğu devlet kurumlarının yıkılmasına şu ya da bu biçimde katkıda bulunmak, kendi öz durumunun ve gereksinmelerinin bilincini, kendi kurtuluş koşullarının bilincini kendisine ilk onun vermiş bulunduğu modern proletaryanın kurtuluşuna yardımında bulunmak, onun gerçek yönelimi işte buydu. Savaşım onun en sevdiği alandı.

Frederick Engels

Speech at The Grave of Karl Marx

Highgate Cemetery, London
March 17, 1883

On the 14th of March, at a quarter to three in the afternoon, the greatest living thinker ceased to think. He had been left alone for scarcely two minutes, and when we came back we found him in his armchair, peacefully gone to sleep -- but for ever.

An immeasurable loss has been sustained both by the militant proletariat of Europe and America, and by historical science, in the death of this man. The gap that has been left by the departure of this mighty spirit will soon enough make itself felt.

Just as Darwin discovered the law of development of organic nature, so Marx discovered the law of development of human history: the simple fact, hitherto concealed by an overgrowth of ideology, that mankind must first of all eat, drink, have shelter and clothing, before it can pursue politics, science, art, religion, etc.; that therefore the production of the immediate material means, and consequently the degree of economic development attained by a given people or during a given epoch, form the foundation upon which the state institutions, the legal conceptions, art, and even the ideas on religion, of the people concerned have been evolved, and in the light of which they must, therefore, be explained, instead of vice versa, as had hitherto been the case.

But that is not all. Marx also discovered the special law of motion governing the present-day capitalist mode of production, and the bourgeois society that this mode of production has created. The discovery of surplus value suddenly threw light on the problem, in trying to solve which all previous investigations, of both bourgeois economists and socialist critics, had been groping in the dark.

Two such discoveries would be enough for one lifetime. Happy the man to whom it is granted to make even one such discovery. But in every single field which Marx investigated -- and he investigated very many fields, none of them superficially -- in every field, even in that of mathematics, he made independent discoveries.

Such was the man of science. But this was not even half the man. Science was for Marx a historically dynamic, revolutionary force. However great the joy with which he welcomed a new discovery in some theoretical science whose practical application perhaps it was as yet quite impossible to envisage, he experienced quite another kind of joy when the discovery involved immediate revolutionary changes in industry, and in historical development in general. For example, he followed closely the development of the discoveries made in the field of electricity and recently those of Marcel Deprez.

For Marx was before all else a revolutionist. His real mission in life was to contribute, in one way or another, to the overthrow of capitalist society and of the state institutions which it had brought into being, to contribute to the liberation of the modern proletariat, which he was the first to make conscious of its own position and its needs, conscious of the conditions of its emancipation. Fighting was his

Ender görülür bir tutku, bir direngenlik ve bir başarı ile savaştı o. 1842'de birinci Rheinische Zeitung'a, 1844'te Paris'teki Vorwärts'a, 1847'de Brüksel'deki Deutsche-Brüsseler-Zeitung'a, 1848-1849'da Neue Rheinische Zeitung'a 1852'den 1861'e değin New York Tribune'e katkı, ayrıca, bir sürü kavga broşürünün yayınlanması, tüm yapıtının doruğu olan büyük Uluslararası Emekçiler Derneğinin kuruluşuna değin Paris, Brüksel ve Londra'da çalışma, işte, eğer başka hiçbir şey yapmasaydı bile, yapıcısının gurur duyabileceği sonuçlar.

Marx, işte bu yüzden zamanının en sevilmeyen ve en çok karaçalınan adamı oldu. Mutlakiyetçi olduğu kadar cumhuriyetçi hükümetler de kovdular onu; tutucu burjuvalar ile aşırı demokratlar onu karaçalma ve kargışlara boğmakta birbirleri ile yarışıyorlardı. O bütün bunları, hiç aldırmaksızın, örümcek ağları gibi yolunun dışına atıyor ve ancak çok zorunlu durumlarda yanıtlıyordu. Sibiry madenlerinden Kaliforniya'ya değin, Avrupa ve Amerika'nın her yanına dağılmış, tüm dünyanın milyonlarca devrimci militanı tarafından ululanmış, sevilmiş ve aklanmış olarak öldü o. Ve ben çekinmeden söyleyebilirim ki, onun birçok karşı-düşünce olan hasmı olabilirdi, ama kişisel düşmanı pek o kadar yoktu.

Adı yüzyıllar boyunca yaşayacak, yapıtı da!

element. And he fought with a passion, a tenacity and a success such as few could rival. His work on the first *Rheinische Zeitung* (1842), the Paris *Vorwärts* (1844), the *Deutsche Brüsseler Zeitung* (1847), the *Neue Rheinische Zeitung* (1848-49), the *New York Tribune* (1852-61), and, in addition to these, a host of militant pamphlets, work in organisations in Paris, Brussels and London, and finally, crowning all, the formation of the great International Working Men's Association -- this was indeed an achievement of which its founder might well have been proud even if he had done nothing else.

And, consequently, Marx was the best hated and most calumniated man of his time. Governments, both absolutist and republican, deported him from their territories. Bourgeois, whether conservative or ultra-democratic, vied with one another in heaping slanders upon him. All this he brushed aside as though it were a cobweb, ignoring it, answering only when extreme necessity compelled him. And he died beloved, revered and mourned by millions of revolutionary fellow workers -- from the mines of Siberia to California, in all parts of Europe and America -- and I make bold to say that, though he may have had many opponents, he had hardly one personal enemy.

His name will endure through the ages, and so also will his work.

17 Mart 1883 günü
Highgate'de Engels tarafından
İngilizce yapılan konuşma

Almanca olarak,
22 Mart 1883 günlü
Social-Demokrat'ın 13. sayısında
yayınlanmıştır

(Marks-Engels: Seçme Yapıtlar,
Cilt: 3, s:196-198, Birinci Baskı, Sol Yayınları, Aralık 1979)

↑ [Yazı başlığına](#)

[Ana Sayfaya Dönüş](#) ◀